

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за получаване на научната степен “Доктор на науките” по: област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление 4.3. Биологически науки, научна специалност Генетика

Автор на дисертационния труд: проф. д-р Божин Максимов Божинов от катедра Физиология на растенията, биохимия и генетика, Аграрен университет - Пловдив

Тема на дисертационния труд: „Използване на молекулярни маркери в изследвания на генетичното разнообразие и за ДНК профилиране“

Изготвил становището: доц. д-р Любка Христова Колева-Вълкова от Аграрен университет – Пловдив, професионално направление 4.3. Биологически науки, научна специалност Биохимия на растенията, определен за член на научното жури със Заповед № РД 16-753 / 12.06.2025 г. на Ректора на Аграрен университет - Пловдив.

1. Актуалност на разглеждания в дисертационния труд научен проблем

Темата на дисертационния труд е интересна и актуална. Тя разглежда възможността за избор и използване на молекулярни маркери като средство за определяне на генетичното разнообразие при различни организми (растения, животни, микроорганизми), за ускоряване на селекционния процес, гарантиране на генетична идентичност и защита на интелектуалната собственост. Използването на ДНК-базирани методи не е новост в световен мащаб, но в България е все още слабо застъпено. Традиционната причина е високата цена на този тип анализи, която обаче в последните години значително се понижи. Друга съществена причина е недостатъчната информация за ползите от прилаганите генетични анализи, липсата на стандартизация на протоколите и др. Настоящият дисертационен труд успява да запълни празнините в разглеждания критичен проблем и да предложи решения за подобряване на селекцията в България. Ето защо считам че, актуалността на проблема в разработения дисертационен труд е висока.

2. Цел, хипотези, задачи и методи на изследване

Целта на разработения дисертационен труд е ясно формулирана – да се установи молекулярна маркерна система, която да се предложи за надеждно и възпроизводимо идентифициране на генетичното разнообразие в микробиални, растителни и животински организми. Тази система да може да се използва за селекционни цели и за осъществяване на контрол при сортоизпитване и семепроизводство при растенията, както и при развъждането на различни породи

животни. Във връзка с постигането на тази цел са поставени 3 задачи и 4 подзадачи. Главната хипотеза в дисертацията е, че от множеството известни маркерни системи може да бъде подбрана такава, която да отговаря най-пълно на поставената цел. При изпълнение на задачите са използвани различни методи, които са подробно описани в раздел Материал и методи. Използвани са молекулярни маркерни системи (AFLP, ISSR, CAPS, SSR, RFLP) при голям брой биологични обекти: растителни – памук, домати, тютюн, пипер, пшеница, царевица, ечемик, пауловния, животински – автохтонни породи кози и гъбни – патогени от родовете *Phytophthora* и *Fusarium*. Резултатите са обработени с подходящи методи за статистически анализ и специфичен софтуер.

3. Онагледеност и представяне на получените резултати

Дисертационният труд възлиза на 260 страници и притежава необходимите части – Увод, Литературен преглед, Цел и задачи, Материал и методи, Резултати, Дискусия, Изводи, Приноси и Използвана литература. Цитирани са 280 литературни източника, предимно на чуждестранни автори. Работата е онагледена със 17 снимки, илюстриращи част от използваните в изследването опитни обекти. Разделът с резултати е обемен и заема 95 страници. Основните резултати са представени чрез 63 фигури и 33 таблици, които са ясни и информативни. Резултатите са подложени на статистически анализи с подходящи програми и са разгледани отделно за всеки от използваните опитни обекти.

4. Обсъждане на резултатите и използваната литература

В раздел Дискусия, получените резултати са задълбочено обсъдени, както по вид на използваните маркерни системи, така и по вида на изследваните биологични обекти, като се правят необходимите съпоставки и се извеждат обобщения валидни за цялата група изследвани организми. Представените в дискусията аргументи са базирани на значителен обем научни изследвания, което потвърждава задълбочената информираност на автора по изучавания проблем, както и практическия му опит в използването на молекулярни маркери. Аргументирано е използването на ISSR маркерната система за идентифициране на генетично разнообразие, поради сравнително лесната методика и добрата възпроизводимост на резултатите.

5. Приноси на дисертационния труд

Като резултат от проведените изследвания авторът е извел пет теоретични и девет приложни приноса, които са ясно формулирани и подчертават значимостта на дисертационния труд.

6. Критични бележки и въпроси

Нямам критични бележки.

7. Публикувани статии и цитирания

Авторът е представил 9 научни публикации, свързани с дисертационния труд, и 4 патента за създадени сортове памук. Наукометричната оценка на посочените публикации и патенти, съгласно Приложение към чл.1.(1) от ППЗРАСРБ, възлиза на 254 точки при минимален изискуем норматив от 100. В представеният списък с цитирания са посочени 152 цитирания на 1 статия. Девет от представените публикации са получили общо 167 цитата. Сумарният брой точки от всички показатели надвишава минималния изискуем норматив за присъждане на научна степен доктор на науките.

8. Заключение

Представените от проф. Божинов документи и материали във връзка с процедурата за защита на дисертационен труд за придобиване на научната степен „доктор на науките“ отговарят напълно на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на закона в Република България и Правилника за прилагане на закона в Аграрния университет – Пловдив.

Дисертационният труд на проф. д-р Божин Божинов е задълбочено изследване върху използването на молекулярни маркери за проучване на генетичното разнообразие и за ДНК профилиране при различни биологични организми. В него са използвани съвременни молекулярни маркерни системи (AFLP, ISSR, CAPS, SSR и RFLP анализи) и са получени значими научни резултати, представляващи оригинален принос в науката. Дисертационният труд показва, че проф. Божинов притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения в областта на генетиката и молекулярната биология.

Въз основа на изложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведените изследвания, постигнатите резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да **присъди научната степен „доктор на науките“** на проф. д-р Божин Максимов Божинов в област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление 4.3. Биологически науки, научна специалност „Генетика“.

20.08.2025 г.

Изготвил становището:

доц. д-р Любка Колева-Вълкова

